

Ա Մ Ո Ւ Լ

ՀԱՆԴԵՍ ԱԶԳԱՅԻՆ

Մամուլի իւրաքանչիւր շրջանը 52 օրինակ է :
 Ոտորագրութեան տեղն է Կ. Պօլիս, Մեծ Նոր խան վերի յարկ Թիւ 6 :
 Դուրս երթալիք փոստային ծախքը առնողին վրայ է :

Ներքին գինը կէս Օսմ. ոսկի 50
 Մէկ Պիւլը դահեկան արծաթ 1
 Անվճար կամակ չընդունուիր : — Ժանուցման տողը 5

ԹԻԻ 927 ԺԴ ՏՄՐԻ ՇՐՋԱՆ ԺԸ.

1882

ԶՈՐԵՔՇՆՐԹԻ ԿԵ ՅՈՒԼԻՍ

Բ Ո Վ Ա Ն Դ Ա Կ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ն Ի Ի Թ Ո Յ

Աղգային լուրեր . — Հայկական կրթարան . — Զուարճալիք . — Հայրենիքի պատասխան մը . — Մանրավէպը . — Հատընտիր բարոյականք . — Նամակ :

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կիւրակի օր Բաղկեդոնի Միթիթարեան Հարց բարեհամբաւ վարժարանին մրցանակաբաշխութեան հանդէսը խիստ վայելուչ և շքեղ կերպիւ կատարուեցաւ . ընդ նախագահութեամբ Գերերջանիկ Կաթողիկոս և Պատրիարք Աղաբեան Հօր , և ի ներկայութեան բաղմաթիւ երկսեռ աղգայնոց և օտարազգեաց :

Հանդէսը բացուեցաւ յիշեալ վարժարանի բազմադիրն վերատեսուչ Հ. Աբրահամ ճարիի իմաստալից մի ատենաստութեամբն , որով վարժարանի միամեայ ընթացից վրայով ընդարձակ տեղեկութիւններ կը յայտնէր հանդիսականաց :

Յետոյ աշակերտաց կողմանէ հետզհետէ ընտիր ճառախօսութիւնք եղան Հայերէն , Տաճկերէն , Գաղղիարէն և Իտալերէն յեղուաւ , նաև դաշնակահարութեամբ երգեր ալ երգուեցան :

Ի վերջոյ աշակերտաց մրցանակներն կարգաւ Քաշխուեցան և Գերերջանիկ Նախագահ Հայրը ազգու և գեղեցիկ մի ատենաբանութեամբ ուսմանց և դիտութեանց բաղմաթիւ օգուտներն բացատրելով և Միթիթար Հօր անմահ յիշատակն օրհնելով և նորա պատուարժան և բաղմաշխատ միաբանութեան ջանքերն

քերն գովելով , միանգամայն վեհ. Սուլթանին թանկագին կենաց համար ջերմ բարեմաղթութիւններ ընելով կնքեց հանդէսն և հանդիսականք դահութեամբ մեկնեցան :

Սոյն հանդիսին մեղ հետ ներկայ կը գտնուէր նաև Մէճմուլայի Հալատիսի խմբագիրներէն մին , բայց չենք գիտեր թէ ինչ պատճառաւ երկուշաբթի աւուր թուոյն մէջ սոյն հանդիսին նկարագրութիւնը ըրած ատեն , Գերերջանիկ Նախագահ Հօր անունը ընաւ չէր յիշած , զոր պարտաւոր էր նշանակել իբր լրագրագետ , ամենայն անկողնակալութեամբ :

— 0 —

Այսօր վարչական Խորհուրդը Պատրիարքական խորհրդին համար դարձեալ Բ. Դուռը երթալով Արդարութեան գործոց պաշտօնէին պիտի ներկայանայ նախարարաց Ժողովոյն վերջնական որոշումը ստանալու համար :

— 0 —

Ինքզինքը «միւթէպէրանը գույումճու Էսնաֆը» անուանող Պէշիբեան մականուանեալ Պ. Ալեքսանի հետ վաղը դարձեալ դատի պիտի ներկայանան . մեզ դէմ բացած պատուոյ դատին պատճառաւ իբր թէ ծախք ըրած 600 շրջին համար դատուելու :

— 0 —

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը օգալիտութեան համար մի քանի օրէ ի վեր Այսթէֆանօ Բախամաճեան եղբարց տունը կը գտնուի :

ՀԱՅԿԵՆԿԱՆ ԿՐԹԱՐԱՆ

Ամսոյս 11 ին Կիւրակէ օրը Միջագիւղի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ Հայկական Կրթարանի մրցանակաբաշխութեան հանդէսը մեծ շքեղութեամբ կատարուեցաւ :

Այս աղբային եւ կրթական հանդէսը իրենց ներկայութեամբ պատուած էին երկու սեռէ պատուաւոր խումբ հանդիսականներ : Նախագահական աթոռն թափուր էր, ուր Գեր. Տ. Խորէն Լուսինեան Սրբազան հանդիսին վերջերը ժամանելով բազմեցաւ . Նախագահական աթոռը կը շնորհաստէին Եկեղեցականաց դասէն Գեր. Սիմօն Եպիսկոպոս, Արժ. Յակոբ վարդապետ Աշտո . Արժ. Վահան վարդապետ միաբան Ս. Երուսաղիմայ . Արժ. Մաղաքիա վարդապետ եւ այլք եւ աշխարհականաց դասէն Վարչութեան ատենապետ Եղեղեան Տիգրան էֆէնտի , Կրթական Խորհրդական Մամիկոնեան Մեքայէլ էֆէնտի , դրագետներ , վարժարանաց տեսուչներ եւ ուսուցիչներ :

Հանդէսը սկսաւ Վեհ. Սուրբանին համար բարեմաղդութեան նուագով մը , որմէ յետոյ Կրթարանին Հիմնադիր-Տնօրէնն տեղեկագիր մը կարդաց , սրով խիստ լաւ բացատրեց թէ ո՞րքան ծանր դժուարութեանց դիմադրած է իւր վարժարանը կրթական վիճակէ երկրորդական կանոնաւոր վիճակի մը վերածելու համար , եւ թէ՛ ո՞րչափ մեծ կարեւորութիւն ընծայած է արդի դրական դիմաւորեան ուսուցման . բայց այս ամենուն ի փոխարէն աղբայնոց կողմանէ մի միայն Պղաժօնական սէր ու համակրութիւն վայելած ինքնը յայտնելով եւ ուսանողաց աղղու յորդորներ ուղղելով կնքեց իւր խօսքը , զոր ոյժգին ծափահարութեամբ ընդունուեցան հանդիսականներէն :

Քանի մը դառուց մրցանակաբաշխութիւններէ յետոյ , Տէմիրճիպաշեան Եղիա էֆէնտի ճառ մը խօսեցաւ , որով ի միջի ալոց յայտնեց թէ՛ մասնաւոր վարժարանաց գոյութիւնը՝ թաղային վարժարանաց անբարեկարգութենէն ծնունդ առած է , եւ աւելցուց թէ՛ թաղային վարժարանաց ներկայ աննախանձելի եւ ողբալի դրութեան ծանրակշիռ պատասխանատուութիւնը միմիայն Աղղ. Կրթական Տեսչութեան վրայ կը ծանրանայ , եւ շնորհակալութիւն յայտնեց Գորդէն էֆէնտի անվանի աշխատութեան մասին :

Քառորդ ժամու դադարէ մը յետոյ հանդէսը վերսկսելով , աշակերտաց կողմէն՝ առանց դաշնակի ընկերակցութեան՝ երգեր երգուեցան , Հայերէն , Ֆրանսերէն , Անգղերէն , Յունարէն եւ Թուրքերէն ստանաւորներ եւ ճառեր արտասանուեցան եւ մեղեդի զգուցց մրցանակաբաշխութիւնը կատարուեցան . եւ ապա Ստեփան էֆէնտի Փափաղեան յանուն հանդիսականաց շնորհակալութիւն յայտնեց Հայկական Կրթարանի Հիմնադիր Մեծ. Գորդէն էֆէնտի , եւ զայն բարեբարաց կարգը դասեց եւ Տէմիրճիպաշեանի մէկ խօսքին պատասխանելով ըսաւ թէ՛ թաղային վարժարանը ընաւ նկատուածին չափ յոռի չեն . նոյն իսկ Հայկական Կրթարանի Հիմնադիր-Տնօրէնն՝ թաղային վարժարանաց արդիւնք է , եւ աղղին ապագային նկատմամբ մեծամեծ յոյսեր յայտնելով վերվացուց խօսքը :

Յետոյ Աղբային Կրթութեան Պաշտօնէտն եւ Միջագիւղի Արժ. Քարոզիչը ըստ կարգի շնորհակալութիւն յայտնեցին Մեծ. Գորդէն էֆէնտի եւ խրախոյս կարգացին նմա յարապետել իւր դործոյն մէջ անվնաս :

Հուսկ ուրեմն Գեր. Խորէն Սրբազան հանդէսը փակեց աղղու բանախօսութեամբ մը , որ բոլուն ծախահարութեամբ ընդմիջեցաւ . Նորին Գերապատուութիւնը յոյժ գեղեցիկ կերպով բացատրեց թէ՛ ո՞րչափ առաւել արժէք ունի աղբային դաստիարակութիւնը քան օտարին , որ կրնայ թէ եւ առ մարդկութիւնն առաջնորդել , բայց ոչ երբէք առ Հայութիւնն Այս առթիւ գովեց նաեւ Գորդէն էֆէնտի յարատեւ աշխատութիւնը եւ յայտնեց թէ՛ այդ իսկ է Գորդէն էֆէնտի յաջողութեան միակ գաղտնիքը , եւ օրհնելով հանդիսականները՝ խաղաղութեամբ արձակեց , որք դո՛ւ եւ զուարթ սրտով մեկնեցան հանդիսավայրէն , իրենց հետ տաւ նելով սոյն հանդիսին սիրալի եւ անմոռանալի յիշատակը :

ԶՈՒՍԱՐՃԱԼԻՔ

Ինչո՞ւ համար չես աշխատիր , կը հարցնէր վարձակալ մը մուրացկանի մը եթէ կուզես՝ կերակուրդ եւ պառկելու սենեակդ տամ քեզ ու միւս շահած օրականդ . ալ քեզ , որով ապրին երեք հազար զուրուշէն աւելի կըլլայ :

— Երեք հազար զուրուշ , կրկնեց մուրացկանը , ես այսպէս ողորմութիւն ուղեւով ութը հազարէն աւելի կը վաստկիմ :

* *

Երկու մուրացիկներ :

— Օրը ո՞րչափ կը վաստկիք :

— Քառասուն փարա :

— Քառասուն փարայ , խեղճ ողորմելի , եթէ ես քեզի պէս կաղ ըլլալու բազէն ունենայի , քառասուն դահեկանի ալ չէի հաւնէր :

* *

Քաղաքի մը մէջ ինպատու աղքատաց երեկոյթ մը կը տրուի : Հետեւեալ օրը հաշիւ կընեն ելումուտը արձանագրելու համար եւ կը տեսնեն որ ծախքը մուտքէն աւելի երեսուն փրանդ բարձրացած է , որով մեծ չփոթութեան մէջ կրկնան ողորմած տիկինները :

— Ի՞նչ պէտք է ընել , կրտէ անոնցմէ մին :

— Ամենէն ապահով ճամբան այն է որ , կը պատասխանէ ուրիշ մը , աղքատները իրենց մէջ հանդանակութիւն մը բանան եւ անով կամրոջանայ նախկին դումարը :

* *

Հողեւարը մը շատ կը դանդաւոր իրեն օրհասէն :

— Քաջասիրտ եղիր , ըսաւ իր բարեկամներէն

մին, ներդանալու բան չկայ, մարդս մի անգամ կը մեռնի :

—Արդէն ամենէն աւելի զիս յուսահատեցնողը այդ է, պատասխանեց հոգեւարարը, եթէ տասը կամ քսան անգամ մեռնելու սահմանուած լինէի, զուարճութիւն մ'էր այն ատեն քան թէ տառապանք :

* *

Մոխրագոյն ես, կըսէր գինեմոլ մը իւր ընկերին :

—Անկարելի է այդ, պատասխանեց ընկերը :

—Այո կըսեմ :

—Ձիս կը ծաղրես . ի՞նչպէս կարելի է մոխրագոյն ըլլամ, մինչդեռ ճերմակ գինի կը խմեմ :

* *

Անգղիացի ազնուական մը ճամբորդութեան մէջ գետի մը կը հանդիպի, ուսկից պէտք էր նաւով անգին անցնի . երբոր նաւուն մէջ մտաւ, գետը կալեկոծէր . հարցուց նաւավարին թէ արդեօք այսպիսի դիպուածներու մէջ մարդու կորուստ կըլլայ :

—Ոչ երբէք, տէր իմ, կը պատասխանէ նաւապետը, որովհետեւ անցեալ օր եղբայրս խեղդուեցաւ հոս, բայց հետեւեալ օրը դռանը հանեցինք զայն :

* *

Նորմանտացույ մը կ'լին՝ որ վտանգաւոր ախտէ մը բռնուած էր, բժիշկ մը կանչելու հարձուժումէ կ'ընէ, կը զննէ և բոլոր պատճառները իմանալով, ճարտարութեամբ մը մահուան երկիւղը կիմացնէ որպէս զի ետքէն իւր խնամքները պարապի չելլեն :

—Պարոն, կըսէ այրը, հինգ հատ ոսկիէ նշաններ ունիմ, որոնք իմ սիրելի կ'լինս «թէ մեռցնէք և թէ առողջացնէք», ձեզի պիտի պարգևեմ :

Հիւանդը երկու օրէն կը մեռնի :

Բժիշկը սգոյ օրերը անցնելու համար, և յետոյ կը ներկայանայ մարդուն պարգևները պահանջելու :

—Պարոն տօքթօր, կըսէ վշտացեալ այրը, պատրաստ եմ ամեն կերպով խօստմունքս կատարելու, զոր երբէք մոռցած չեմ . ներեցէք ինձ երկու հարցմունք ուղղելու ձեզ այս վկայից առջև : Մեռուցի՞ք կ'լին :

—Մեռցնել, ամենեւին ոչ :

—Խիստ լաւ, որովհետեւ այդպիսի բան մը մեծ խռովութեան պատճառ պիտի ըլլար և զձեզ պիտի ամբաստանէի : Բժշկեցի՞ք զայն արդեօք :

—Դժբաղդաբար ոչ, տէր :

—Այս ալ ճշմարիտ ըսիք, ինչու որ անցեալ օր թաղեցինք զայն ու սգացինք անոր վրայ : Ուրեմն

ձեր խոստովանելուն համեմատ, իրոք մեր դաշին ոչ բժշկեցիք զայն և ոչ ալ մեռուցիք, և ըստ օրինի՝ ինձմէ պարգևէն ալ պահանջելու իրաւունք չունիք :

* *

Սեղանաւոր մը այցելութեան երթալով իւր բարեկամին տունը, երկար խօսակցութեան մը կը բըռնուի և ժամանակը անցնելով կըսէ .

—Կը ներէք պարոն, ժամանակը ուշանալուն համար կը փափաքիմ այսօր քեզ հետ ճաշել :

—Ամենայն հաճութեամբ, կը պատասխանէ տանուտէրը և ծառային ձայնելով կըսէ . բայց Պետրոս ըսէ նայիմ, այսօր ի՞նչ ունինք :

—Որթու գլուխ մը, կը պատասխանէ ծառան հիւրը ցուցնելով :

* *

Կիրակոս, ի՞նչ ըրիր գրասեղանիս վրայ դրած նամակս :

—Թղթատարին յանձնեցի զայն :

—Ծօ ցնդած մարդ, դեռ հասցէն չէի գրած :

—Աղայ, ես կարծեցի թէ նամակը որ օրիորդին օր գրած էիք, անոր անունը ինձի չի ճանչցունելու համար էր :

* *

Յանդուղն գող մը, խոստովանահօր առջև ծունկ չողած . իրեն մեղքերը խոստովանելով հանդերձ, խոստովանահօր ժամացոյցը կամացուկ մը կը գողնայ գրպանէն .

—Հայր իմ, կըսէ, կը գողնամ կոր :

—Ի՞նչ ըսիր տղաս :

—Հայր իմ գողցայ (ժամացոյցը վերուցած էր) :

—Ուրեմն, պէտք է տիրոջը դարձնել :

—Լաւ, հիմայ քեզ պիտի տամ :

—Ինձի ինչո՞ւ պիտի տաս, տար անոր՝ ուսկից որ գողցար :

—Բայց սիրելի հայր, ուսկից որ գողցայ նէ չուղեր ետ առնել :

—Քեզ պահէ ուրեմն :

* *

Երկաթուղիին կայարանը :

—Ձեր պատուոյն դէմ չէ երրորդ քամարայով երթալ, կը հարցնէր մին հարուստ ազահի մը :

—Իրաւունք ունիք պարոն, բայց չորրորդ մը չը գտայ :

* *

—Մարդուն մէկը շատ տղէշ աղջիկ մ'ունէր :

որ ուրիշ կերպով չկրցաւ անդատիլ անկից՝ բայց եթէ ազգատ կոյրի մը հետ ամուսնացնելով :

Ատեն անցնելէն վերջը, իւր մէկ բարեկամը կիմացնէ իրեն թէ անուանի աւանդոյթ մը եկած է, որ պիտի կարենայ ըսելիլ փետին աչքը :

— Ի՞նչ, փորձանքի մէջ կուգես ձգել զիս մարդ Աստուծոյ, չես մտածեր թէ աչքերը բացուելու ըլլան նէ ետ պիտի տայ այլիկս :

* *

Ճանապարհորդ մը արուեստական աչք (մ'ունէր և սովորութիւն ըրած էր ամեն զիշեր անկողին երթալէն առաջ հանել, իրիկուն մը պանդուկին աղախինը հոն դառնուելով, շինծու աչքը անոր տալով ազաւց որ զով ջրով ամանի մը մէջ դնէ :

Աղախինը առաւ դայն ու առջիւր կեցաւ :

— Ի՞նչ բանի կսպասէք, հարցուց մարդը անհամբերութեամբ մը :

— Տէր իմ, պատասխանեց աղախինը, միւս աչքերնուդ կսպասեմ :

ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆ ՄԵ

Հայրենիք ժամանակէ մը ի վեր է Սարաճեան Թորոս Եփէնտիի ամուսնական դատին խիստ մեծ կարեւորութիւն մը տալով, իրեն բան դործ ըրած՝ ամեն օր օուտ ու սիւսլ լուրեր կը հրատարակէ, առանց դատին վախճանին սպասելու :

Ձենք զիտեր թէ՛ Հայրենիքի այս տարօրինակ ընթացքը խղճի համոզմամբ է, թէ Չուխաճի խանի կէս-ամուրի և իւր ամուսնական դատովն հանրածառօթ անձին շլացուցիչ թելադրութիւններէն ներշնչեալ :

Մեր նպատակը այս կէտը խուզարկել չէ, այլ պահ մը Հայրենիքի ուշադրութիւնը խնդրելով և սոյն խնդրոյն մէջ իւր յայտնած թիւր կարծիքներն իրեն յիշեցնելով՝ զինքն անկողնակալութեան հրաւիրել է :

Հայրենիք իբր լրագրապետ՝ իրեն պարտաւորութիւն համարելով՝ իւր երեքշաբթի աւուր թուոյն մէջ Սարաճեան Թորոս Եփէնտիի կրկնամուսնութեան վերայով խել մը բաներ խօսելով և ժամանակակից միջանի անձանց անուններն յիշելով՝ հրաւէր կը կարգայ կրօնական ժողովոյ որ Սարաճեան ալ բանագրուի :

Հայրենիք վերոյիշեալ տողներն անկողնակալ ոգով դրած կը լինէր և Հայաստանեայց եկեղեցւոյ օրինաց նախանձախնդիր եղած կըլլար, եթէ նմանօ-

րինակ ժամանակակից ուրիշ դէպքերն ալ յիշատակած ըլլար. Հայրենիք արդեօք ինչո՞ւ համար մէկ կողմանէ բանագրեալ անձանց անուններն յիշատակած ատեն, միւս կողմանէ կը մոռնայ յիշելու Գալֆա Անտօնիկ աղայի Պատրիարքարանի հրամանաւ հանդիսաւոր կերպիւ նշակուելը :

Չը դիտե՞ր արդեօք Հայրենիք թէ այս անձին առած կնոջ պատկեալ այրը տակաւին ողջ է, և ի՞նչ պարագայ ստիպած է զՊատրիարքարանն որ այսպիսի ապօրինի ամուսնութեան մը հրաման տուած է :

Նոյնպէս Հայրենիք ժամանակակից դէպքերն յիշած ատեն, ի՞նչ պատճառաւ չը յիշեր Պէշիքթաշի բէրութէն Թաղուր անուն անձին կրկնամուսնութիւնը, և անոր բանագրուելը չը պահանջեր իբրև Հայաստանեայց եկեղեցւոյ օրինաց նախանձախնդիր, մինչդեռ Պատրիարքարանը զանի պատկոյ բահանալ յականէ յանուանէ կը ճանչնայ :

Հայրենիք արդեօք չը դիտեր իւր լրագիրը ծախող Պ. Խաչիկի կրկնամուսնութիւնը, և ինքզինքը ընդհանրութեան շահուն պաշտպան ձեացնելով՝ միմիայն իւր շահը կը պաշտպանէ :

Հայրենիք չը յիշեր արդեօք Կէտիկ փաշայի եկեղեցւոյ լուսարար Պ. Յովհաննեսին կինը, որ փափազեան Պ. Ստեփանի առաջնորդութեամբ կամուսնանայ Ղալաթիոյ վարժարանի բարձրագոյն կարգի աշակերտներէն միոյն հետ, մինչդեռ կնոջ օրինաւոր այրը այսօր հազարումէկ աղերսագիր մատուցանելով չկրնար ամուսնութեան հրաման ստանալ :

Եթէ Հայրենիք կուղէ, տակաւին շատերու անուններն կրնանք համարել, որոց ամենքն ալ իւր լրագրապետութեան օրովը կատարուած իրողութիւններ են և ինքը իբր նախանձախնդիր Հայաստանեայց եկեղեցւոյ օրինաց՝ տող մը բան չէ դրած :

Այժմ մենք ալ իրեն կը հարցնենք թէ ասոնք ինչո՞ւ չեն բանագրուած. նախ պէտք է իբրև անաչառ և անկողնակալ խմբագրապետ՝ մեր այս հարցմանց պատասխանը տայ և ապա ինքզինքը ընդհանուրին շահուն պաշտպան ձեացնելով՝ Սարաճեան Թորոս Եփէնտիի բանագրուելը պահանջէ :

Հայրենիք անշուշտ դադարադողի և թագուն նըպատակաւ է որ իւր երեքշաբթի աւուր յօդուածին վերջաւորութեան մէջ շատ մը խօսքերէ վերջ, ի միութարութիւն և ի սփոփանս կնաթողայ. . . կըսէ թէ՛ «Մենք ըսել չենք ուզեր թէ անպատճառ Սարաճ Թորոս Եփէնտի ալ բանագրուի, այլ ըսել կուզեմք որ եթէ Սարաճեան Թորոս Եփէնտի իւր օրինաւոր կինը թողլով կրկին ամուսնանալուն համար չի պիտի բանագրուի, պէտք է որ այսուհետեւ կրկին

ամուսնութիւն ընող ամէն անձինք ալ հաւասարապէս չբանադրուին, և արդէն բանադրեալներն ալ արձակուին: Սարաճեան թորոս էֆէնտի իւր կինը թողով կրկին ամուսնանալուն համար, որ աստիճան իրաւունք ունեցած ըլլալ կերեւակայէ, եթէ երբէք ունի ո՛ր և է իրաւունք մը, նոյնչափ և առաւել ևս իրաւունք ունեցողներ թերեւս գտնուին (°): Աղդին մէջ իրենց կիները թողով կրկին ամուսնանալու:

Արդեօք Հայրենիք առաւել իրաւունք ունեցող կնիքներ ըսելով այն անձը ակնարկել կուզէ, որուն անունը ստէպ իւր թերթին մէջ կը յիշատակէ անպակաս ժամուկներ ընդունելով:

Դալով Սարաճեան թորոս էֆէնտի ամուսնական դատին՝ մենք առայժմ չենք ուզեր յիշեալ դատն մինչև ուր հասած ըլլայն հոս մանրամասնօրէն նկարագրել, այլ միայն սա չափ կըսեմք թէ, յիշեալ էֆէնտի իւր կնոջ վրայ բրած ամբաստանութիւնը դատարանին առջև հաստատուելու համար միմիայն ցոյց տրուած վկայից յայտնութեանը մնացած է, որք յառաջիկայ չորեքշաբթի օր ի Պատրիարքարան ներկայանալով, իրենց վկայութիւնը պիտի տան, որով միայն պիտի հաստատուի ամէն բան:

Երեանի գրեթէ բոլոր ուսումնարաններումբն-նութիւնները վերջացան. ուսումնարաններից յի քանիսը իւր տարեգարծը տօնեց, յօգուտ մի քանիսն էր վիճակախաղ կատարուեց, միւսները տեսուչները և ուսուցիչները հերթով ճաշկերուլթ աուին: Իսկ Հայոց հոգեւոր ուսումնարանի ուսուցիչները դեռ մինչ օրս լուռ մնացին, չեն համարձակուած տեղերից շարժուիլ, վախելով որ Մայիսի երեսնայն ապա տահին. այն է մէկի քիթը կլպուի, միւսի ոտը դուրս ընկնի, մէկի ճակատը ծակուի, միւսի կողքը ճում ընկնի, մէկը կամուրջից ընկնի ցած ու մի ամիս հիւանդ պարկի, միւսի գլուխը արուի ցելսի մէջ խրուի և ին: (Պսակ):

ՄԱՆՐԱՎԻՊԲ

Վաճառական մը հարիւր հազար թախտի կը գնէ անուանի մարդրիտ մը ու Սպանիոյ Փիլիպպոս Դ. ին առջև կը հանէ: Թագաւորը զարմանալով կը հարցնէ.

— Ի՞նչպէս համարձակեցար այդչափ ստակ տալու մէկ մարդրիտի մը համար:

— Վասն զի գիտէի որ Սպանիոյ թագաւոր մը կայ աշխարհիս վրայ, որ ասիկայ կրնայ գնել, և կը պատասխանէ մարդը:

Թագաւորը աս գովասանքին չդիմանալով՝ մէկէն կուտայ ուղածէն աւելի ստակ ու կ'առնու մարդրիտը:

Իմաստուն քարոզչին մէկը Դաղլիոյ Լուդովիկոս ԺԴ-ը. թագաւորին առջևը մաղթողական ճառ մը խօսելու առիթը ինչպէս կըլլայ որ յանկարծակի կը մոռնայ խօսելիքը: Թագաւորը արթուն ու վեհանձն կը դառնայ մէկէն կըսէ քարոզչին.

— Մեզի մեծ ուրախութիւն է Հայը, որ հրամանոց յիշողութիւնը ատեն կուտայ մեզի գեղեցիկ խօսքերուդ վրայ մտածելու:

Ուրբանոս Ը. պապին նշանը մեղուններու վեթակ էր, և որովհետեւ կարծիք կար թէ Պապը Դաղլիացիները կը սիրէ ու Սպանիացիները կատէ, Դաղլիացիին մէկը հետեւեալ ոտանաւորը կը շինէ Լատիներէն.

Դաղլիացուց տացեն սոքա միշտ անոյշ:

Սպանիացուց հարուած խայթից մահադոյթ:

Պապը տեսնելով որ կողմնակալ կարծուած է, հետեւեալ վարպետ պատասխանով ինքզինքը կարգարացնէ:

Ամենեցուն տացեն ըզմեղըն դանոյշ:

Ի խայթելոյ կացցեն նոքա միշտ ըղգոյշ:

Բանդի չունի արքայն մեղուաց ըղխայթոց:

Յուլիոս Կեսար երբոր զօրքով Ափրիկէն առնելու կերթար, նաւէն ելլելու առիթը կը սահի կիյնայ երեսի վրայ:

Ձինուորները կրնային աս դիպուածը դէշ նշան սեպել. բայց արթուն զօրավարը մէկէն աղէկ նշանի տեղ առնելով կըսէ.

— Ահա հիմայ ձեռքս ինկար, Ափրիկէ:

Մարդուն մէկը Դաղլիացուց Հէնրիկոս Գ. թագաւորին բարեմաղթութիւն մը կսկսի ընել իր քաղաքակիցներուն կողմանէ. թագաւորը կը տեսնէ որ աս բարեմաղթութիւնը շատ երկայն քշեց ու լմնալիք չունի, մարդուն ձեռքէն կը բռնէ ու Լուվր ըսուած թողաւորական պալատը դռներէն իջնէ:

— Ի՞նչ կըսես սա չէնքին, երբոր լմենայ՝ աղէկ բան պիտի ըլլայ :

— Ի՞նչ ըսել է տէր արքայ :

— Ահա քու ճառիդ համար ալ ասանկ հասկցիր, բայց դիտնաս որ ըսածներդ ալ հասկցայ ես ու պէտք եղածը կատարելու փոյթ կունենամ, կըսէ թագաւորը :

Ճառնացիք հոգեփոխութեան աղանդն ընդունելով՝ չորքոտանեաց միս չեն ուտեր և մասնաւոր խնամք մը ունին շանց վրայ, անոր համար բոլոր քաղաքներն ու գեղերը շներով լեցուն են :

Կը պատմեն թէ իրենց մէկ ինքնակալը շնիկ համաստեղութեան տակ ծնած ըլլալով, մասնաւոր խնամք ունեցաւ շանց վրայ և հրաման հանեց որ իւրաքանչիւր թաղ այսչափ թուով շուն պահէ, անոր համար ամեն փողոց մանր տուններ շինեցին անոնց, և ով որ շուն մը սպաննէր՝ մահ էր պատիժը : Իսկ երբ շուն մը սատկէր՝ պարտաւոր էին դին շալկել ինչուան լեռան մը ծայրը տանիլ ու հոն թաղել :

Օր մը մարդուն մէկը շան մը սատակը տանելու ատեն՝ յոգնած սկսաւ թագաւորին ծննդեան օրը նշովել և իրեն անխելք հրամանը վար զարնել, հոն իր ընկերները կեղծ բարկութեամբ մը ասոր վրայ կը փրթուին ու կըսեն :

— Մանաւանդ թէ պէտք է աստուածներէն շնորհակալ ըլլալ որ մեր ինքնակալին ծնունդը շնիկ համաստեղութեան տակ հանգիպցուցին, թէ որ ձի համաստեղութեան տակ հանգիպցընէին, այսօր ի՞նչ պիտի ընէիր :

Մայրացի ասպետներէն մէկ քանին օր մը նստեր իրարու հետ կը խօսէին թէ արդեօք ի՞նչպէս պիտի կարենան իրենց թշնամեաց վաթսուն հազար զօրքին դէմ դնել, Եւ որովհետեւ մէջերնին տկար և խեղճ մարդ մ'ալ կար Սամբսոն անունով, ասպետներէն մէկը ըսաւ :

— Բարեկամք, ինչո՞ւ այսչափ շփոթեր ենք, Մի՞թէ մեր մէջն ալ Սամբսոն մը չկայ որ ինքը միայն թշնամեաց զօրքը տալն ու վրայ ընէ :

Երբ այս ծաղրաբանութեան վրայ ամէնքը բարձր ձայն լսողալ սկսան, Սամբսոն պատասխանեց :

— Պարոն, բայց ատ քաջութիւնը ընելու համար պէտք է որ ձեզմէ մէկին ծնօտը ձեռքս ունենամ :

Բանաստեղծ մը իր դրած ոտանաւորները իր

մէկ բարեկամին դիմաց երկայն բարակ կարդալէն ետքը, դարձաւ հարցուց թէ արդեօք ո՞ր կտորները աւելի աղէկ երեւցան իրեն :

— Չկարդացածներդ, ըսաւ ու թողուց դնաց :

Ծոյլ տղուն մէկը ամէն առտու սովորութիւն ըրած էր անկողնէն ուշ ելլալ, Հայրը զինքը խրատելու համար՝ ըսաւ :

— Մարդ մը առտուանց կանուխ քսակ մը ոսկի գտեր է ճամբուն վրայ, տեսա՞ր հիմա կանուխ ելլելուն օգուտը, աղաս :

— Ըսել է թէ, պատասխանեց տղան, ատ ստակը կորսնցնողը աւելի կանուխ ելեր է, ուրեմն տեսա՞ք թէ կանուխ ելողը ի՞նչ փաստեր ունի :

Պարսկց Նուշիրուան թագաւորը օր մը որսի ելած ըլլալով, բռնած որսէն քիչ մը բան ուտել ուզեր է, բայց աղ չըլլալուն, կը խրկէ մարդիկն որ մօտիկ գեղէն առնեն բերէն, միայն թէ դինն ալ վճարեցէք կըսէ : Կը հարցնեն ծառաները թէ կտոր մը աղին գինը թագաւոր մը չվճարէ նէ ի՞նչ կըլլայ :

— Թէոր այսօր թագաւոր մը իր հպատակներէն մէկուն պարտեցէն խնձոր մը փրցնէ, վաղը իր իշխանները ան պարտիկին ծառերը կը կտրեն, կը պատասխանէ Նուշիրուան :

Կըսեն թէ Մեծն Աղեքսանդր ամբաստանութիւն մը լծած Ժամանակը ձեռքովը մէկ ականջը կը գոցէ եղեր, Պատճառն որ կը հարցնեն, կը պատասխանէ :

— Միւսը ամբաստանուողին կը պահեմ :

Ռիշլիէօ ծիրանաւորը երբոր մէկուն վրայ չարախօսութիւն մը լսէ, կըսէ եղեր թէ՝

— Ան մարդը շատ կուղեմ տեսնել, վազն գիտէ կուլութիւն մ'ալ պիտի ունենայ որ այդչափ գէշ կը խօսուի վրան :

Տղուն մէկը թուրքալի մը հետ խաղալ կուղէ :

— Մի որդեակ, մի դպչի, կըսէ իրեն մէկը, կը կտցէ դքեղ :

— Ինչո՞ւ համար :

— Վասն զի քեզ չի ճանչնար :

— Էհ, կըսէ տղան, զուրցեցէք իրեն թէ ես կարապետն եմ :

Մարդուն մէկուն անունը սաստիկ ստախօս ելած էր . ասիկայ օր մը ընկերութեան մը մէջ մտնելուն պէս դեռ բերանը չբացած որ խօսի՝ անդիէն ղինքը ճանչցողներուն մէկը կը պօռայ :

— Սուտ է , սուտ է :

— Ի՞նչ բերանս չեմ բացած , կըսէ մարդը :

— Նոյն բանն է , խօսիլ սկսելուդ պէս՝ սուտ պիտի խօսիս , կը պատասխանէ միւսը :

ՀԱՏԸՆՏԻՐ ԱՆՈՑԱԿԱՆԻՐ

— Ով որ քիչ բանի կարօտութիւն քննի , կատարեալ երջանիկ է :

— Բարի անունն որ համբաւը՝ ամուր եւ անառիկ բերդ մ'է :

— Եթէ կուգես հաւատարիմ ծառայ ունենալ , դու քեզի ծառայէ :

— Ով որ ուրիշներուն չի հաւանի՝ իրեն ալ ոչ ոք կը հաւանի :

— Ով որ ուրիշը չը պատուէր , ինք ալ պատիւ չգտնար , ով որ ուրիշը խաբէր կը փորձէ , շատ անգամ ինքն ալ կը խաբուի :

— Գէշ կեանք ունեցողը կեանքը վախով կանցնէ :

— Երախտագէտ մարդուն՝ դեռ չը խնդրած տուր , բայց ապերախտին՝ որչափ ալ խնդրէ մի տար :

— Լաւ է կոյր ըլլալ , քան թէ լաւը զէշ տեսնալ :

— Սրգար վաստակն ալ երբեմն կրնայ կորսուիլ , բայց անխաւ վաստակը՝ ինքն ալ կը կորսուի , ղինքը պահողն ալ կը կորսնցնէ :

— Գէշ խօսքին բացած վերքը աւելի խորունկ է՝ քան թէ դանակինը :

— Խոնարհութիւնը առանց քաջութեան արժէք մը չունի :

— Տղայք եւ տղայամիտ մարդիկ իրենց ապագան չեն մտածեր :

— Մոյլ մարդուն համար դիւրին բան , եւ աշխատանքի մարդուն համար դժուար բան չկայ :

— Գէշ մարդը չի բամբասուիր , ընդհանրապէս բարի մարդը կը բամբասուի :

— Յուսահատութիւնը վատ մարդոց քաջութիւնն է :

— Անշահասիրութիւնը առաքինութիւն մ'է որ խիստ քիչ կը գտնուի , այնպէս որ եթէ յանկարծ մէկուն վրայ ե-

րեւնայ՝ առջի բերան կամ կեղծաւորութիւն կը կարծուի եւ կամ վատութիւն :

— Խնայողութիւնը շոտյութեան եւ ազահութեան միջեւ առաքինութիւն մ'է :

— Աներեսութիւնը տեսակ մը յանդգնութիւն է , որ երբեմն գործունէութիւն եւ խելացիութիւն կը կարծուի :

— Նախանձը վտանգաւոր ախտ մ'է , որ ուրիշին յաջողութիւնն յառաջ կուգայ :

— Ուսումը ամեն ժամանակի դուարձութիւն , ամեն տեղի օգնութիւն եւ ամեն տեսակ չարեաց դեղ է :

— Որ եւ իցէ մարդու իւր ձախորդութեան նկատմամբ խօսք բանալ անխոհմտութիւն եւ անքաղաքավարութիւն է , եթէ չես կարող օգնել անոր :

— Ազահք կը կարծեն թէ ոսկին եւ արծաթը բարիք են , չեն գիտեր թէ նոքա բարեաց հասնելու միջոց եւ գործիք են միայն :

— Յած ու փշուռ բնաւորութեան ազաջին ապացոյցը ազահութիւնն է :

— Չունեցած ձախորդութիւնդ ալ մէյմէկ յաջողութիւն սեպէ եւ ուրախ եղիր :

— Նայէ որ ուրախութեանդ մէջ քիչ մը տրտմութիւն եւ արտմութեանդ մէջ ալ քիչ մը ուրախութիւն ըլլայ :

— Ճշմարտութիւնը մեղի հետ ծնած է , ուստի առանց մեր բնութեանը վրայ բռնութիւն ընելու չենք կրնար ճշմարտութիւնը թողուլ եւ ստութեան ետեւէն վազել :

• • • Խմբագիր

Պէշկեան եւ Լուսաւորչեան երկուսն վարժարանաց տարեկան հարցաքննութիւնը պիտի կատարին ընթացիկ ամսոյս 15 , առաւտեան ժամ 2 է սկսեալ մինչ 40 ըստ հետեւեալ ցուցակի :

- Յուլիոս Եշ . — Կրօնք , Հայկաբանութիւն Ե
 » 46 Ուր . — Պատմութիւն , Աշխարհագրութիւն , Գծագր :
 » 47 Շր . — Գաղղիերէն , Քնադիսութիւն , Գեղագր :
 » 49 Բշ . — Թուրքերէն , Անգղ . Ձոգրծ . Ձմար . Գաշնակ :
 » 24 Դշ . — Թուար , Երկրչի . Տմբկ :

Հոգաւորութիւնս պատիւ կը համարի երաւիրել զձեր մեծապատուութիւն որ բարեհաճիք ձեր ներկայութեամբ քաջալերել ղերկսեռ ուսանողս վարժարանիս :

Ի դիմաց Հոգար . Պէշկ . եւ Լուս . վարժարանաց

Ատենադպիր Վ . Ատենապետի
 Ս . Մ . ԳԱՐՍԵԱՆ Ս . ՀԱՆՁԻՐԵԱՆ

9 Յուլիոս 1882 , Ի Մար Նիկողեցի

Գ. Մ. ԱՍԼԱՆԵԱՆ

ՀԱՄԱՐՈՏ ԲՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

Ի ՊԵՏՍ ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐՃԱՐԱՆԱՅ

Սոյն համառօտ բնագիտութիւնը կը հրատարակուի տեար առ տետր, իւրաքանչիւրն 80 երեսէ բաղկացեալ եւ բազմաթիւ պատկերօք դարչարեալ:

Գին իւրաքանչիւր թերթի — դանեկան 5:

Կը ծախուի ամեն դրամաճառաց քով. Կեդրոնատեղին է Միացեալ Ընկ. գրասենեակն. Ղալաթիա Քէօյէ օղու խան Թիւ 43, 15:

ՄԱՆՐ ՈՒՍՄՈՒՆՔ

ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ՀԱՆԱՏՈՅ

Եւ Սրբազան պատմութեան Աւետարանի

Մարկոսեան Գրիգոր Էֆէնտիի սոյն աշխատասիրութիւնն որ մեծ ընդունելութիւն գտած է ազգային վարժարանաց մէջ, Միացեալ Ընկերութեանց նուիրած լինելով հեղինակն, այս անգամ մաքուր տպագրութեամբ եւ գեղեցիկ պատկերներով դարդարուած ի լոյս ընծայուած է եւ կը վաճառուի բոլոր Հայ գրավաճառաց քով ի գին 60 բաւայի:

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՔԵՐԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՖՐԱՆՍԻՅԵՆ ԼԵՋՈՒԻ

ԱՆԻ ՈՃՈՎ

Երկասիրեաց Թովմաս Թէրզեան

Ազգային բազմաթիւն գրագէտ եւ կայսերական վարժարանին դասադու Թ. Թէրզեան Էֆէնտի այս անգամ իւր Անի ոճով Քերականութեան Բ. մասը ի լոյս ընծայած է Վենետիկի Մխիթարեան հարց մաքուր տպագրութեամբ:

Անի ոճն իբրեւ կատարեալ եւ գիւրուսոյց մէթօտ ամեն Գաղղիագէտ ազգայններէ ընդունուած ըլլալով, մեր հոգմանէ զովեւոր չռայել աւելորդ կը համարիմք, եւ կը հրաւիրեմք զմեծայարգ սուսուցիչս եւ զիմաքորդս որ փութան սոյն Բ. մասէն ալ լաւ օգուտներ քաղել:

Կը ծախուի ամեն Հայ գրավաճառաց քով, գին 6 դանեկան: Կեդրոնատեղին է Մխիթարեան Հարց գրատունը ի Բէրլէմպէ բազար, Սեզրոս խան:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ՍԵԹԵԱՆ

ԳՐԱԿԱՆ ԶԲՕՍԱՆՔ

Հեղինակին մեծ մասամբ անտիպ քերթուածներու մի հաւաքածոյն է Արամեան տպարանէն ութածալ հինգ թերթերով մաքուր տպագրութեամբ ի լոյս ընծայուած եւ նուիրուած առ Հայ ուսանողութիւն:

Ամեն կարգի աղջանոց ընթերցանութեան արժանի սոյն գրքոյն խիստ յարմար է նաեւ մրցանակաբաշխութեանց պարգեւներու համար:

Գինն է հինգ դուրուշ:

Կը ծախուի բոլոր գրավաճառաց քով. Կեդրոնատեղին է Արամեան գրատունը:

Գպրոցաց համար զեղջ կը լինի:

— 0 —

ԿՈՐԵՒՈՐ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ա. Ա. ՍՈՒՐԷՆԵԱՆ

ՆՈՐ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՆՊԱՐԴԻՆԱՅ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՈԳԵԼԻՑ ԸՄՊԵԼԵԱՅ

Կ. Պօլիս. Մըսըր Հարշըլի քով Թահմիզ փողոց թիւ 70

Այս նոր վաճառատան մէջ կը գտնուին նպարեղնաց ամենէն ընտիր տեսակներն ու Սիպերիոյ առաջին կարգի կարագ իւղ, խահուէ, շաքար, պանիր, ձիթ, բեթրօլ կաղ բրինձ, լուբիա, սըրժմաշկի մօմ, օսլայ, աճառ, ձիթապտուղ, մաքառնայ, բաթաթէս, Եւրոպայէն սուսիներով բերել տրուած աղած ձկներ, Մալալայի, Պօրտօյի եւ Եասբանկայի զինկներ, քօնեաքներ եւլն. եւլն:

Գիներու չափաւորութեան եւ կշռոց ճշգրտութեան մասին պատուարժան յաճախորդք ըստ ամենայնի գոհ պիտի լինին. վստահեմք որ աղին ազգայինը այսպիսի Հայկական վաճառատուն մը պիտի քաջալերեն չը դիմելով օտարին, որով ընծայած պիտի լինին իրենց գործունակ ազգասիրութեան օրինակն:

Մայրաքաղաքիս թաղէն ու արուարձաններէն մեղ ուղղեալ յանձնարարութիւնը թէ մեծ եւ թէ փոքր քանակութեանց համար փութով եւ սովորական ճշգրտեմք կը կատարուին:

— 0 —

ԱՌԱԿԻ ՅԵՆԵԼՈՒՆԻ

Թարգմանեաց ի Գաղղիականէ

ԱԶԱԶՈՒՐԿ ԹԱԴԵՈՍ ԿԵՕԶԻՒՐԵԱՆ ՍԵՆԱՍՏԱՅԵ

Կը գտնուի ամեն Հայ գրավաճառաց քով, սուծի Պօղոս աղայի խանութը, Ղալաթիոյ եկեղեցւոյն բանկայը, եւ ի Բերա Վէրտի թատրոնին դէմ ծխավաճառ Գառնիկ Էֆ. Կիւլէրեանի թիւ 18 խանութն եւ Թիւնէլի պողոտային վրայ ծխավաճառ Պ. Ոսկանի թիւ 503 խանութն, ի գին 40 դր:

Շատ առնուլ ուղղիւ կը հրաւիրուին Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյն բանկայը, ուր կը գտնուի Թարգմանիչն:

ԻՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՈՐԷՆ

ԳԼՈՐԳ. Յ. ԱՅՎԱԶԵԱՆ